

Date: 13th January-2025

RASMIY HUJJATLARNI TUZISHDA DAVLAT TILIDAGI ANIQ TALABLAR VA STANDARTLAR

Bobojonova Dilnoza Oxunjonovna
Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Davlat tilida rasmiy hujjatlar tuzishning o'zi muhim jarayon bo'lib, unda aniq talablar va standartlarning belgilanishi davlat organlari va fuqarolar o'rtasidagi samarali muloqotni ta'minlaydi. Davlat tilida rasmiy hujjatlarning to'g'ri tuzilishi va ularning qoidalari, fuqarolarning huquqlarini himoya qilishda, davlat boshqaruvi samaradorligini oshirishda katta ahamiyatga ega. O'zbekiston Respublikasi o'zining huquqiy va til siyosatida davlat tilida rasmiy hujjatlarni tayyorlash bo'yicha aniq me'yorlarni belgilagan. Mazkur maqolada davlat tilida rasmiy hujjatlarni tuzishda qo'yiladigan talablar, shuningdek, ushbu talablarning ahamiyati va o'zbek tilida rasmiy hujjatlarni tayyorlashda amal qilinadigan umumiy standartlar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: davlat tili, rasmiy hujjatlar, huquqiy hujjatlar, o'zbek tili, ish yuritish, til siyosati, normativ hujjatlar, huquqiy til

Kirish

Rasmiy hujjatlar davlat boshqaruvi, huquqiy tizim va boshqa ko'plab sohalarda muhim ahamiyatga ega. Ular davlat idoralari va fuqarolar o'rtasidagi aloqalar, qarorlar, qonunlar va boshqa normativ hujjatlarni to'g'ri tushunish va amalga oshirishda asosiy vosita hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasining Davlat tili to'g'risidagi qonuni va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar davlat tili sifatida o'zbek tilining ishlatilishini ta'minlashni maqsad qilib qo'yadi. Bunday hujjatlar tuzilayotganda aniq va tushunarli til ishlatilishi, hujjatning rasmiy va huquqiy ahamiyatini ta'minlash uchun belgilangan qoidalarga amal qilinishi kerak.

Davlat tilida yozilgan rasmiy hujjatlar xalq bilan davlat organlari o'rtasida shaffof va samarali aloqani o'rnatishga, fuqarolarni huquqiy jihatdan to'g'ri yo'naltirishga yordam beradi. Bu esa o'z navbatida, jamiyatda huquqiy madaniyatning shakllanishiga, huquqiy munosabatlarning to'g'ri amalga oshirilishiga olib keladi. Shuning uchun, rasmiy hujjatlar tuzishda davlat tili talablariga rioya qilish juda muhimdir.

Asosiy qism

1. Davlat tilidagi rasmiy hujjatlarni tuzishda asosiy talablar

Rasmiy hujjatlar davlat idoralarining faoliyatini tartibga solishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu hujjatlar turli shakllarda bo'lishi mumkin, masalan, qarorlar, farmonlar, arizalar, protokollar, buyruqlar va boshqa ko'plab hujjatlar. Har bir hujjatni tuzishda quyidagi talablar belgilangan:

o Aniqlik va tushunarli bo'lishi

Rasmiy hujjatlar tilida aniqlik va tushunarli bo'lishi talab etiladi. Hujjatda ishlatiladigan iboralar noaniq va murakkab bo'lmasligi, har bir so'z va jumla aniq ma'no ifodalaydigan

Date: 13th January-2025

tarzda bo'lishi kerak. Bu, hujjatni o'qigan har bir shaxs uchun uning maqsadi va mazmunini tushunishni osonlashtiradi.

o **Yuridik aniqlik va to'g'rilik**

Rasmiy hujjatlarda yuridik jihatdan to'g'ri va aniq so'zlar, iboralar ishlatilishi kerak. Hujjatda yuridik til va huquqiy terminologiya o'z o'rnini topishi, shuningdek, hujjatning hech qanday tushunmovchiliklarga olib kelmasligi lozim. Yuridik aniq va to'g'ri formulalar davlat idoralari tomonidan qabul qilinadigan qarorlar va qonunlarni fuqarolarga to'g'ri yetkazishda muhimdir.

o **Grammatik va stilistik talablar**

Hujjatni tuzishda grammatik va stilistik jihatdan to'g'ri va adabiy normaga muvofiq so'zlashuv tilidan foydalanish kerak. Hujjatda ishlatiladigan grammatik qoidalar, yozish va gap tuzish qoidalariga to'g'ri rioya qilinishi muhim. Shuningdek, stilistik jihatdan xatoliklardan, noaniqlikdan, har xil uslubda yozilgan jummalardan qochish kerak.

2. **Rasmiy hujjatlar tuzishdagi standartlar**

Rasmiy hujjatlarni tuzish jarayonida amal qilinadigan standartlar, har bir davlat organi uchun bir xil talablarga ega bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasida davlat tili va ish yuritish jarayonida quyidagi standartlar amalda:

o **Hujjat shakli va formati**

Rasmiy hujjatlar uchun umumiy shakl va formatlar belgilangan. Hujjatning boshlanishi va tugashi, bo'limlar va paragraf tartibi, sana va raqam, shuningdek, hujjatni tasdiqlovchi imzo va muhri joylashgan joylar standartlarga mos bo'lishi zarur. Bu, hujjatning to'g'ri rasmiylashtirilishini ta'minlaydi.

o **Til va imlo qoidalari**

Rasmiy hujjatlarda o'zbek tilining imlo qoidalari, orfografiya va punktuatsiya talablariga qat'iy rioya qilinishi kerak. Davlat tili sifatida o'zbek tili ishlatilayotganligi sababli, uni to'g'ri yozish va imlo qoidalariga rioya qilish juda muhimdir. Shu bilan birga, rasmiy hujjatlarda yuridik va texnik terminologiyaning to'g'ri ishlatilishi ham talab qilinadi.

o **Hujjatning rasmiyligi**

Rasmiy hujjatni tuzishda uning rasmiyligini ta'minlovchi me'yorlar mavjud. Hujjatda ishlatilgan til to'g'ri va rasmiy bo'lishi kerak, bunda nostandart yoki ish yuritishga yaroqsiz iboralar ishlatilmasligi lozim. Hujjatlarning rasmiyligini ta'minlash uchun uni tayyorlashda davlat organlarining tayinlagan mutaxassislari yoki komissiyalari tomonidan tekshiruvlar o'tkazilishi mumkin.

3. **Hujjatlarning davlat tili talablariga mosligi**

Davlat tili sifatida o'zbek tilining ishlatilishi davlat idoralariidagi barcha hujjatlarda aniq belgilanishi kerak. Rasmiy hujjatlar tuzishda, faqat o'zbek tilida yoki o'zbek va boshqa tillarda (masalan, rus tilida) ishlatiladigan aralash tildan foydalanish mumkin. Hujjatlarning davlat tiliga mosligini tekshirish jarayonida har bir hujjatni tayyorlashda mavjud standartlarga amal qilinishi talab qilinadi.

Xulosa

Rasmiy hujjatlarni tuzish jarayonida davlat tiliga qo'yiladigan talablar va standartlar mamlakatning huquqiy tizimini shakllantirish, davlat boshqaruvining samaradorligini

Date: 13th January-2025

oshirishda muhim o‘rin tutadi. O‘zbek tilida rasmiy hujjatlarni tuzishda aniq va tushunarli til, yuridik aniq formulalar va grammatik qoidalarga amal qilish talab qilinadi. Shuningdek, rasmiy hujjatlar uchun belgilangan shakl, format va standartlarga to‘liq rioya qilish, hujjatlarning rasmiyligini ta‘minlash zarurdir. Davlat tili talablariga to‘g‘ri amal qilish fuqarolarga davlat xizmatlarini yanada samarali va adolatli tarzda taqdim etish imkonini yaratadi.

ADABIYOTLAR:

1. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING “DEVONU LUGOTIT TURK” DAGI SHAKLINI HAM, MAZMUNINI HAM SAQLAGAN IDIOMALAR TAHLILI.
2. Oxunjonovna, B. D. (2024). BOZCHILIK ASOSIDA SHAKLLANGAN O ‘ZBEK XALQ MAQOLLARINING TAHLILI. *PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI*, 2(1), 122-125.
3. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ELEKTRON ISH YURITISH: IMKONIYATLAR VA MUAMMOLAR. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 235-240.
4. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING HUQUQIY ASOSLARI VA AMALIY AHAMIYATI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 229-234.
5. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUJJATLAR BILAN ISHLASHDA O ‘ZBEK TILI ME'YORLARINI QO ‘LLASHNING DOLZARBLIGI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 247-252.
6. Oxunjonovna, B. D. (2024). HUJJATLARNI DAVLAT TILIDA YOZISHDA TERMINOLOGIYA VA UNING STANDARTLASHUVI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 1-7.
7. Oxunjonovna, B. D. (2024). DAVLAT TILIDA ISH YURITISHNING XALQARO TAJRIBASI VA O ‘ZBEKISTONGA MOSLASHUVI. *Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system*, 1(2), 241-246
- [‘ZBEK TILIDA ISH YURITISHNING YANGI TEXNOLOGIK IMKONIYATLARI](#)
BD Oxunjonovna - Problems and solutions at the stage of innovative ..., 2024
8. Oxunjonovna, B. D. (2024). O ‘ZBEK TILINING RASMIY ISH YURITISH TILIGA AYLANISH TARIXI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 32-37.
9. Bobojonova, D. (2023). ANALYSIS OF IDIOMS THAT PRESERVE BOTH FORM AND CONTENT IN MAHMUD KASHGARI'S" DEVONU LUGOTIT TURK". *Modern Science and Research*, 2(9), 64-67.
10. Bobojonova, D. (2023). THE IMPORTANCE OF UZBEK FOLK PROVERBS. *Modern Science and Research*, 2(10), 670-675.
11. Bobojonova, D. (2023). MAHMOUD QOSHGARI'S" DEVONU LEXICOTIT TURK" AND ITS PLACE IN LINGUISTICS. *Modern Science and Research*, 2(10), 538-540.
12. Oxunjonovna, B. D. (2022). O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA LISSONIY INTERFERENSIYANING KO'RINISHLARI. *PEDAGOGS jurnali*, 14(1), 22-25.

Date: 13th January-2025

13. Okhunjonovna, B. D. (2023). A Proverb is a Product of Folk Wisdom. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 1(9), 333-338.

14. Bobojonova, D. (2023). MAHMUD KASHGARI'S WORK "DEVONU LUG'OTIT TURK" IS AN IMPORTANT SCIENTIFIC HERITAGE. *Modern Science and Research*, 2(12), 742-748.

15. Bobojonova, D. (2024). TYPES OF OCCUPATIONS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE (within the profession of blacksmithing). *Modern Science and Research*, 3(2), 739-746.

16. Bobojonova, D. (2023). THE ROLE OF MAHMUD KASHGARI'S WORK "DEVONU LUG'OTIT TURK" IN THE DEVELOPMENT OF THE UZBEK LANGUAGE. *Modern Science and Research*, 2(4), 568-5672.

17. khunjonovna, B. D. (2024). Comparative Analysis of Proverbs in "Devonu LugOtit Turk" and Currently Available. *Journal of Higher Education and Academic Advancement*, 1(2), 194-198.

18. Bobojonova, D. (2024). MANIFESTATION OF LEXEMES RELATED TO THE PROFESSION OF BLACKSMITHING IN FOLK PROVERBS. *Modern Science and Research*, 3(1), 687-693.

19. Okhunjonovna, B. D. (2024). Analysis of Folk Proverbs Based on Medicine. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(3), 125-131.

20. Oxunjonovna, B. D., & Sadriddinova, F. N. (2024, December). ZAMONAVIY TILSHUNOSLIKDA MAQOLLARNING KONSEPTUAL TAHLIL MUAMMOLARI. In *Uz Conferences* (Vol. 2, No. 4, pp. 41-44).

21. Бободжонова, Д. (2024). IT IS RELATED TO THE LIFE OF THE UZBEK PEOPLE ANALYSIS OF PROVERBS OF THE MUSICAL PROFESSION. *Журнал универсальных научных исследований*, 2(5), 402-413.

22. Oxunjonovna, B. D. (2024). "SIPOHI", "JANGCHI" LEKSEMALARI HAMDA "SAVDOGAR", "SAYYOH" LEKSEMALARI ASOSIDA SHAKLLANGAN XALQ MAQOLLARI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(4), 331-338.

23. Oxunjonovna, B. D. (2024). OZBEK XALQI TURMUSHI BILAN BOGLIQ KASB-KOR TURLARI (Temirchilik kasb-hunari doirasida).

24. Oxunjonovna, B. D. (2024). TEMIRCHILIK KASB-HUNARIGA OID LEKSEMALARINING XALQ MAQOLLARIDA NAMOYON BO'LISHI.

25. Oxunjonovna, B. D. (2023). MAHMUD QOSHG'ARIYNING «DEVONU LUG'OTIT TURK» ASARI-ILMIY AHAMIYATLI ME'ROS.

26. Oxunjonovna, B. D. (2023). O'ZBEK XALQ MAQOLLARINING AHAMIYATI.

27. Oxunjonovna, B. D. (2024). RESPUBLIKAMIZDA DAVLAT TILI SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHNING AMALIY TAJRIBALARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 44-49.

28. Oxunjonovna, B. D. (2024). ISH YURITISHDA TIL MADANIYATI VA SO 'ZLASHUV ODOBINING AHAMIYATI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 8-13.

Date: 13th January-2025

29. Oxunjonovna, B. D. (2024). RASMIY USLUBDA O 'ZBEK TILI: HUJJAT TURLARI VA ULARNING XUSUSIYATLARI. *Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology*, 1(2), 38-43.
30. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.
31. Ikromova, S. A. (2024). INTELLEKT VA IQBOL: KOGNITIV PSIXOLOGIYA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 99-104.
32. Икромова, С. А. (2024). ОСНОВНЫЕ ОБЩИЕ ПОНЯТИЯ И ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПСИХОЛОГИИ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 20-25.
33. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МОЛОДЕЖИ И ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ КРИЗИСЫ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 29-35.
34. Икромова, С. А. (2024). ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ И ПАМЯТЬ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 59-65.
35. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK SALOMATLIK VA UNING JAMIYATDAGI ROLI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 93-98.
36. Икромова, С. А. (2024). КОНСУЛЬТИРОВАНИЕ И ТЕРАПИЯ ЛЮДЕЙ В СОЦИАЛЬНОЙ СРЕДЕ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 8-14.
37. Икромова, С. А. (2024). ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПСИХОЛОГА. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 63-68.
38. Икромова, С. А. (2024). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ И ИХ РЕШЕНИЯ. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 46-52.
39. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK YORDAMNING ASOSIY USULLARI: MASLAHATLASHUV VA TERAPIYA. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 87-92.
40. Ikromova, S. A. (2024). EMOTSIYALAR VA ULARNING PSIXOLOGIK TA'SIRI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 105-110.
41. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNING DAVOLASH USULLARI. Problems and solutions at the stage of innovative development of science, education and technology, 1(2), 75-80.
42. Икромова, С. А. (2024). ЭМОЦИИ И ИХ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ЭФФЕКТЫ. New modern researchers: modern proposals and solutions, 1(2), 49-55.
43. Abdurashidova, G. (2024). O'QUVCHILARDA DESTRUKTIV XULQ KO'RINISHLARINING PAYDO BO'LISHI VA UNING OLDINI OLISH CHORALARI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(9), 651-659.

Date: 13th January-2025

44. Abdurashidova, G. (2024, May). O 'smirlarda destruktiv xulq ko 'rishlari shakllanishining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari. In *CONFERENCE ON THE ROLE AND IMPORTANCE OF SCIENCE IN THE MODERN WORLD* (Vol. 1, No. 4, pp. 5-7).
45. Toymurodov, A. (2023, December). MODERN INTERPRETATION OF PSYCHODIAGNOSTICS AND PSYCHOCORRECTION OF EXTREME SITUATIONS. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE" SCIENTIFIC ADVANCES AND INNOVATIVE APPROACHES"* (Vol. 1, No. 5, pp. 71-79).
46. Toymurodov, A. (2023). BASICS OF PROVIDING PSYCHOLOGICAL SERVICES TO MILITARY PERSONNEL. *Академические исследования в современной науке*, 2(24), 148-152.
47. Ikromova, S. A. (2024). JINSIY PSIXOLOGIYA: ERKAK VA AYOL PSIXOLOGIYASI FARQLARI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 277-282.
48. Ikromova, S. A. (2024). PSIXOLOGIYADA ETIKA VA QONUNLAR: PSIXOLOGNING JAVOGBARLIGI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 265-270.
49. Ikromova, S. A. (2024). YOSHLAR VA PSIXOLOGIK KRIZISLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 283-288.
50. Ikromova, S. A. (2024). FREUD VA UNING PSIXOLOGIYA ILMIGA QO 'SHGAN HISSASI. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 319-322.
51. Ikromova, S. A. (2024). IJTIMOIIY PSIXOLOGIYA: GURUHLAR VA IJTIMOIIY TA 'SIRLAR. Methods of applying innovative and digital technologies in the educational system, 1(2), 271-276.
52. Ikromova, S. A. (2024). IJTIMOIIY PSIXOLOGIYANING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI. PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI, 2(1), 193-196.
53. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA O 'QITISHDA MULTIMEDIA TEXNOLOGIYALARINING ROLI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 108-113.
54. Akbarovna, I. S. (2024). BOLALARNING O 'QISH VA YOZISH KO 'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHNING SAMARALI USULLARI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 120-125.
55. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH TA 'LIMDA O 'YINLAR ORQALI O 'QITISH: AFZALLIKLAR VA USULLAR. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 126-131.
56. Akbarovna, I. S. (2024). BOSHLANG 'ICH TA 'LIMDA INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVNING AHAMIYATI. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 114-119.
57. Akbarovna, I. S. (2024). STRESS, DEPRESSIYA VA BOSHQA RUHIY HOLATLARNING PSIXOLOGIYADAGI O'RNI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 7-13.
58. Akbarovna, I. S. (2024). PSIXOLOGIK RIVOJLANISH BOSQICHLARI VA ULARNING AHAMIYATI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 14-19.

Date: 13th January-2025

59. Akbarovna, I. S. (2024). QAYTA ISHLASH JARAYONI, XOTIRA, FIKRLASH VA MUAMMONI HAL QILISH. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 32-37.

60. Akbarovna, I. S. (2024). IJTIMOYIY MUNOSABATLAR, GURUH DINAMIKASI VA INSONLARNING IJTIMOYIY DAVRANISHLARI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 26-31.

61. Akbarovna, I. S. (2024). EMOTSIYALARNI TANISH, IFODALASH VA BOSHQARISH USULLARI. Science, education, innovation: modern tasks and prospects, 1(3), 20-25.

62. Икромова, С. А. (2024). ЭТАПЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИИ В ЖИЗНИ ЧЕЛОВЕКА. Introduction of new innovative technologies in education of pedagogy and psychology, 1(3), 26-31.

